

Η φεουδαρχία στη Δυτική Ευρώπη

Διδακτική πρόταση

Π. Πυρπυρής, 17-10-2019

ΣΕΕ (ΠΕ02)

3^ο ΠΕΚΕΣ Αττικής

Η ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

- I. Η μετανάστευση των γερμανικών φύλων και οι συνέπειες της για την Ευρώπη (5^{ος} -10^{ος} αι.)*
- II. Ο εκφεουδαλισμός της δυτικής κοινωνίας [Η φεουδαρχία στη Δυτική Ευρώπη]
- III. Ο Καρλομάγνος και η αυτοκρατορία του 3 ώρες
- IV. Οι οικονομικές και πολιτικές αλλαγές (11^{ος}- 15^{ος} αιώνας)
- V. Ο ρόλος της Καθολικής Εκκλησίας και των μοναστηριών στην οργάνωση της ζωής κατά τον Μεσαίωνα*
- VI. Η επιστήμη και η τέχνη της μεσαιωνικής Ευρώπης*
5 ώρες - Σύνολο : 8 ώρες

Ώριμος Μεσαίωνας στη Δύση

(11^{ος}-13^{ος} αι.)

- I. Η Μεσαιωνική θερμή περίοδος – Το κλίμα αλλάζει (750-1250)
- II. Δημογραφική ανάκαμψη
- III. Η παγίωση του φεουδαρχικού συστήματος και η νέα διάρθρωση των πόλεων και της υπαίθρου
- IV. Η αναζωογόνηση της οικονομίας
- V. Σταυροφορίες
- VI. Από τη λατινική «κοινή» στις εθνικές γλώσσες
6-8 διδακτικές ώρες

* «εκτός ύλης» σύμφωνα με τις Οδηγίες - ΥΠΠΘ, υπ.αρ. 157313/Δ2/8-10-2019), οι οποίες προβλέπουν **5 ώρες** για 3 ενότητες

Με δεδομένο ότι το σχολικό εγχειρίδιο ανταποκρίνεται στο παλιό ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ, εύλογα προκαλείται αμηχανία και δημιουργούνται απορίες.

Χωράει ένα συγκεκριμένο γοβάκι σε οποιοδήποτε πόδι;

“ευνοϊκές συγκυρίες”:

- Αρκετός ο διαθέσιμος χρόνος,
- Μη πιεστική ανάγκη για κάλυψη συγκεκριμένης διδακτέας ύλης,
- **Στο νέο ΠΣ περιγράφονται αναλυτικά :**
επιμέρους στόχοι, ιστορικές έννοιες, ενδεικτικές δραστηριότητες

Οι δρομοδείκτες
για τη σχεδίαση
και υλοποίηση
της διδασκαλίας

Διδακτική πρόταση

Η φεουδαρχία στη Δυτική Ευρώπη

Το φεουδαρχικό σύστημα:

- **Ιστορική σημασία:** σηματοδότησε αλλαγές σε βάθος χρόνου για μεγάλο αριθμό ανθρώπων & συνδέεται με ευρύτερες τάσεις ή ιστορίες που φωτίζουν κάτι σημαντικό για τους ανθρώπους σήμερα
- **Αιτιακές σχέσεις και αποτελέσματα:** είχε πολλαπλά αίτια και συνέπειες, τέτοια που συνδέουν μακράς διάρκειας ιδεολογίες, θεσμούς, συνθήκες με βραχύβια κίνητρα και πράξεις
- **Ηθικές διαστάσεις :** προσφέρεται για προβληματισμό και διατύπωση ηθικών κρίσεων για τις πράξεις και τις επιλογές των ανθρώπων στο παρελθόν
- **Συνέχεια – αλλαγή**
- **Ιστορική προοπτική/ενσυναίσθηση** (αναγνώριση των ιδεών, πεποιθήσεων, προθέσεων → πράξεις)
- **Ιστορικές πηγές:** πολλές & πολυτροπικές

Οι πηγές

- πρωτογενείς : επιστολές, απομνημονεύματα, ημερολόγια, γκραβούρες κ.λπ.),
- δευτερογενείς.

- «Μεταποιημένο" ιστορικό υλικό συμβατό με τις ανάγκες του εκάστοτε διδακτικού περιβάλλοντος, όπως χάρτες, χρονολόγια κ.λπ.,
- νέα εργαλεία ιστορικής έρευνας (π.χ. πολυμεσικά λογισμικά, Διαδίκτυο κ.ά.)

Σκοπός :

Η κινητοποίηση - πνευματική και συναισθηματική – των μαθητών/τριών και η ενεργητική εμπλοκή τους μέσω ενός βήματος διαλόγου που θα τους επιτρέψει...

...να πραγματευθούν το θέμα **κριτικά**, να μπουν **ενσυναισθητικά** στη θέση αυτών που έδρασαν στο παρελθόν, να αξιοποιήσουν τη **διανοητική εμπειρία τους**...

...ώστε να επιτευχθούν οι μαθησιακοί στόχοι

Οι στόχοι

Οι μαθητές/τριες επιδιώκεται να:

- διερευνήσουν, ταξινομήσουν, αξιοποιήσουν και να αξιολογήσουν τις ιστορικές πληροφορίες που παρέχουν ποικίλες ιστορικές πηγές,
- κατανοήσουν τις συνθήκες διαμόρφωσης του φεουδαρχικού συστήματος, τη δομή, τη λειτουργία του και τις συνέπειες του,
- εξοικειωθούν και να είναι σε θέση να χειρίζονται τη σχετική ιστορική ορολογία,
- εξηγούν το συμβολισμό της τελετής της περιβολής,
- μπουν στη θέση ατόμων και κοινωνικών ομάδων και συζητήσουν τις σχέσεις υποτέλειας και αλληλεξάρτησης & να προβληματιστούν σε κάποιες ηθικές διαστάσεις αυτών των σχέσεων

Τα μέσα

- Εποπτικά μέσα (δομικά διαγράμματα, χρονογραμμές, χάρτες, γεωγραφικοί ή/και πολιτικοί, εννοιολογικοί χάρτες κοκ)
- Ποικίλες εργασίες και βιωματικές δραστηριότητες
- Παραπομπή σε ντοκιμαντέρ, ψηφιακά μουσεία, ταινίες και αξιοποίηση μέρους ή όλου αυτών
- Χρήση Η/Υ

Photo by British Library

Σχεδιασμός και οργάνωση 1

Μέθοδοι διδασκαλίας:

- 1) **Αφήγηση συνδυασμένη με διάλογο** (κατευθυνόμενο ή ελεύθερο), στον οποίο: αξιοποιούνται γνώσεις και εμπειρίες μαθητών, συνδέεται & συγκρίνεται η επικαιρότητα με γεγονότα του παρελθόντος, συνδέονται τα ιστορικά στοιχεία με πληροφορίες από άλλα μαθήματα (διεπιστημονική /διαθεματική προσέγγιση)
 - 2) **Διερευνητική διεργασία και κριτική προσέγγιση των πηγών** στην τάξη - εργαστήριο Ιστορίας (M.Booth) - Προσέγγιση πηγών: ανά περίπτωση εταιρικά ή/και ομαδοσυνεργατικά
 - 3) Άλλες δραστηριότητες : βιωματικότητα & παιγνιώδης χαρακτήρας στη μάθηση
- Διάρκεια**: 2 διδακτικές ώρες

Σχεδιασμός και οργάνωση 2

- **Εστίαση** στα σημαντικότερα «στοιχεία» της ενότητας : **έμφαση** στο χωρο-χρόνο, στις ιστορικές έννοιες, στις σχέσεις αιτίου-αιτιατού, στην ιστορική σημαντικότητα και σημασία.

Τα ερωτήματα:

- Ποιες οι συνθήκες διαμόρφωσης του φεουδαρχικού συστήματος;
- Ποιοι *υπάγονταν* σε ποιους και με ποιους όρους;
- Πώς γινόταν η *υπαγωγή*; Το φεουδαρχικό συμβόλαιο – Συμβολικές τελετές.
- Πώς διαμορφωνόταν η καθημερινή ζωή των ανθρώπων σε αυτόν τον τύπο κοινωνίας;
- - Συνολική θεώρηση : Τα χαρακτηριστικά της φεουδαρχίας.

ΠΡΟΫΠΑΡΧΟΥΣΑ ΓΝΩΣΗ

Κεφ. 6, υποεν. Ι.2 : Δυναστεία των Καρολειδών

ii) Σύγκρουση των κληρονόμων του Καρλομάγνου

iii) Επιδρομές στην Ευρώπη 700 -1000μ.Χ.

- ↓
- Αταξία,
 - Καταστροφές,
 - Φτώχεια,
 - Ανασφάλεια

Ως **αφόρμηση** για την προσέγγιση του νέου μπορεί να αξιοποιηθεί η ανάκληση της παραπάνω προϋπάρχουσας γνώσης, που αισθητοποιείται και με ιστορικές πηγές όπως:

Ο ερειπωμένος
ακρόπυργος του Λανζαί

« “Εμπρός σας βλέπετε να ξεσπά η οργή του Κυρίου... Παντού **πόλεις εγκαταλειμμένες, μοναστήρια γκρεμισμένα** και πυρπολημένα **χωράφια** που έγιναν **ερημότοποι**. Παντού **ο δυνατός καταπιέζει τον αδύνατο** και **οι άνθρωποι** μοιάζουν με τα ψάρια της θάλασσας που **αλληλοκαταβροχθίζονται**”. Η φιλολογία του 9^{ου} και του 10^{ου} αιώνα είναι γεμάτοι από τέτοιους θρήνους».

M. Bloch, *Η φεουδαλική κοινωνία*, Κάλβος, Αθήνα 1987, σ.29

Αφόρμηση μπορεί να αποτελέσουν επίσης ερωτήσεις όπως:

- Γιατί ένα από τα σημαντικότερα παράσημα που απονέμονται σήμερα ονομάζεται παράσημο του **Ιππότη** (...της Λεγεώνας της Τιμής/... του Τάγματος του Ακαδημαϊκού Φοίνικα/... του Σωτήρος κ.λπ.);
- Γιατί, ενώ ξέρουμε ότι οι ιππότες ήταν σκληροτράχηλοι πολεμιστές, χρησιμοποιούμε το ουσιαστικό **ιππότης** για να χαρακτηρίσουμε τον άνδρα που συγκεντρώνει τα γνωρίσματα του ρομαντικού εραστή;
- Τι εννοούμε με τη φράση: *το σχολείο (το κράτος κ.λπ.) δεν είναι **φέουδο** κανενός;*
- Τι σημαίνει η λέξη *βαλές* της τράπουλας;

Ο Θ. Αγγελόπουλος
με το παράσημο του
Ιππότη της Λεγεώνας
της Τιμής

- **Εναλλακτικά:** επίδειξη αποσπάσματος από
κινηματογραφική ταινία, πινάκων ζωγραφικής...

Ι. Ποιες οι συνθήκες διαμόρφωσης του φεουδαρχικού συστήματος;

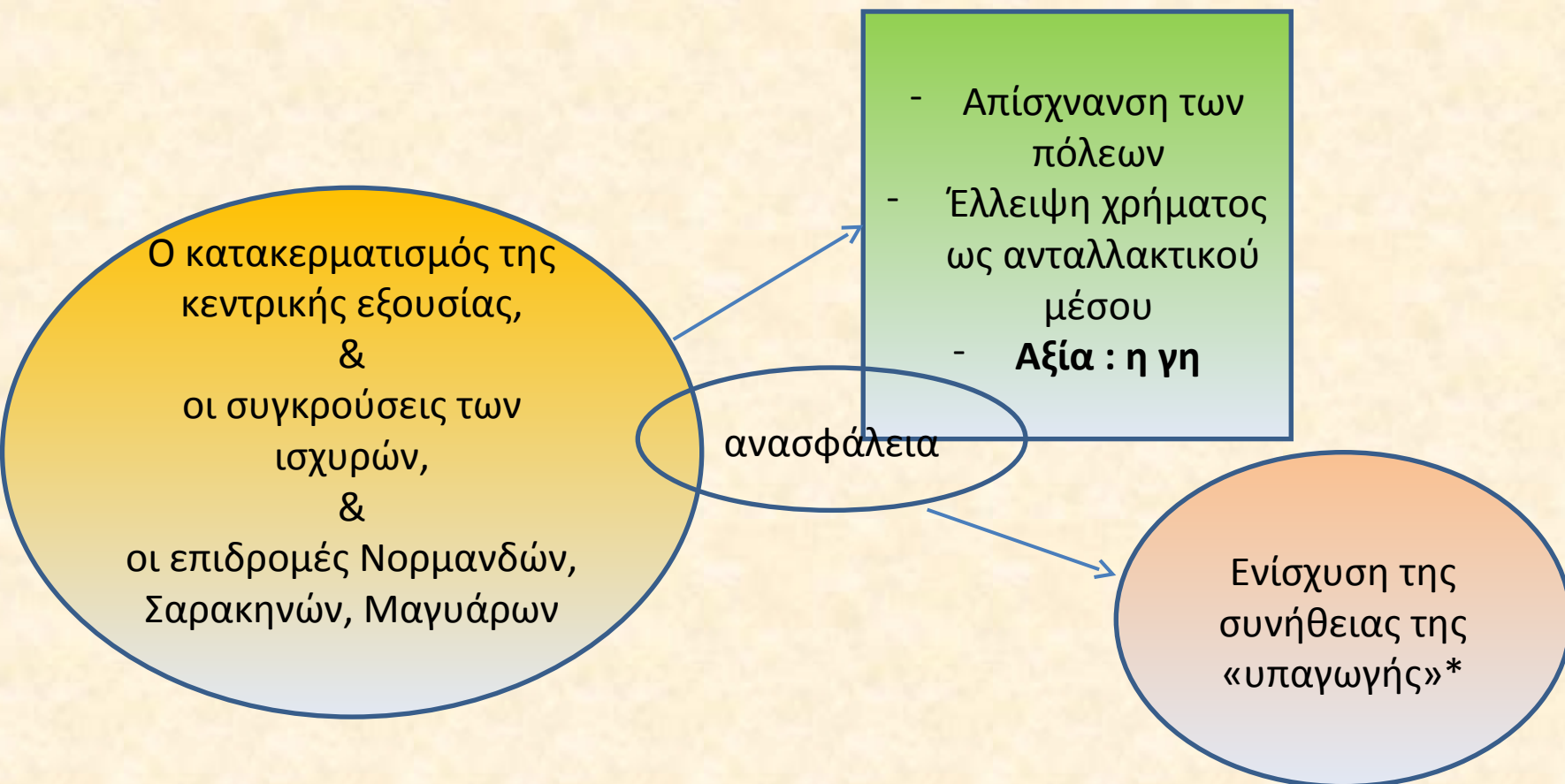
Φύλλο εργασίας 1: Περιέχει πρωτογενείς και δευτερογενείς πολυτροπικές πηγές- Κοινό για όλη την τάξη – Εταιρική πραγμάτευση

Μέρος από το Φύλλο Εργασίας 1

Στην κοινωνία της **Μεροβίγγειας εποχής** (5^{ος} -7^{ος} αιώνας), ούτε το κράτος, ούτε το γένος πρόσφεραν επαρκές καταφύγιο. [...] Παντού **ο αδύνατος** ένιωθε την **ανάγκη να εναποθέσει τον εαυτό του** σε έναν ισχυρότερο από αυτόν. Ο **δυνατός** με τη σειρά του, δεν μπορούσε να διατηρήσει το κύρος του και την περιουσία του, ούτε καν να κατοχυρώσει την ασφάλεια του αν δεν εύρισκε, με την πειθώ ή με τη βία, την **υποστήριξη κατώτερων** εξαναγκασμένων να τον βοηθήσουν. Από το ένα μέρος υπήρχε **αναζήτηση αρχηγού** κι από το άλλο συχνά **βίαιες αναλήψεις** εξουσίας. Και καθώς οι έννοιες της δύναμης και της αδυναμίας είναι πάντοτε σχετικές, βλέπουμε, σε πολλές περιπτώσεις, **τον ίδιο άνθρωπο να γίνεται ταυτόχρονα προστατευόμενος ενός ισχυρότερου και προστάτης ταπεινότερών του.**

M. Bloch, *Η φεουδαλική κοινωνία*, Κάλβος, Αθήνα 1987, σ.216

Η πραγμάτευση του Φύλλου Εργασίας 1 θα καταδείξει τις βασικές συνθήκες διαμόρφωσης της φεουδαρχίας

*Η πραγμάτευση του Φύλλου Εργασίας 1 θα δείξει ότι από τους ύστερους ρωμαϊκούς χρόνους είχαν διαμορφωθεί οι συνθήκες που επέτρεψαν την εμφάνισή της...

II. Ποιοι *υπάγονταν* σε ποιους και με ποιους όρους; Όλοι ήταν «άνθρωποι άλλου ανθρώπου»

Φύλλο Εργασίας 2 : περιέχει πρωτογενείς και δευτερογενείς πολυτροπικές πηγές, κοινό για όλη την τάξη – Εταιρική πραγμάτευση

Η πραγμάτευση του Φύλλου Εργασίας 2 θα καταδείξει:

- την ιεραρχική δομή της φεουδαρχικής κοινωνίας,
- τις σχέσεις αλληλεξάρτησης μεταξύ των κοινωνικών ομάδων,
- τις ιεραρχικές διαφοροποιήσεις στο εσωτερικό κάθε κοινωνικής ομάδας,
- το καθεστώς των ιδιοκτησιών

1. Ο **βασιλιάς** έχει στην κατοχή του όλα τα **εδάφη του βασιλείου**. Τεράστιες εκτάσεις γης κατέχει & η εκκλησία .

Ο **μονάρχης** εκμεταλλεύεται κάποιες εκτάσεις. **Χορηγεί** όμως **φέουδα** σε **ισχυρούς ευγενείς**.

Σε **αντάλλαγμα** οι ισχυροί **ευγενείς** (βασάλοι του βασιλιά) **ορκίζονται** πίστη, αφοσίωση στον βασιλιά και **του παρέχουν** στρατιωτική υποστήριξη και βοήθεια.

3. Οι **ιππότες** παρέχουν προστασία (:) και γηστους **χωρικούς**, οι οποίοι είχαν πλήθος **υποχρεώσεων**

2. Οι **ευγενείς** (βασάλοι του βασιλιά) παρέχουν στέγη, τροφή, υποστήριξη και γη στους **ιππότες** (βασάλοι των ευγενών).

Σε **αντάλλαγμα** οι **ιππότες** τούς παρέχουν στρατιωτικές υπηρεσίες

Φεουδαρχική κοινωνία : ΑΓΡΟΤΙΚΗ

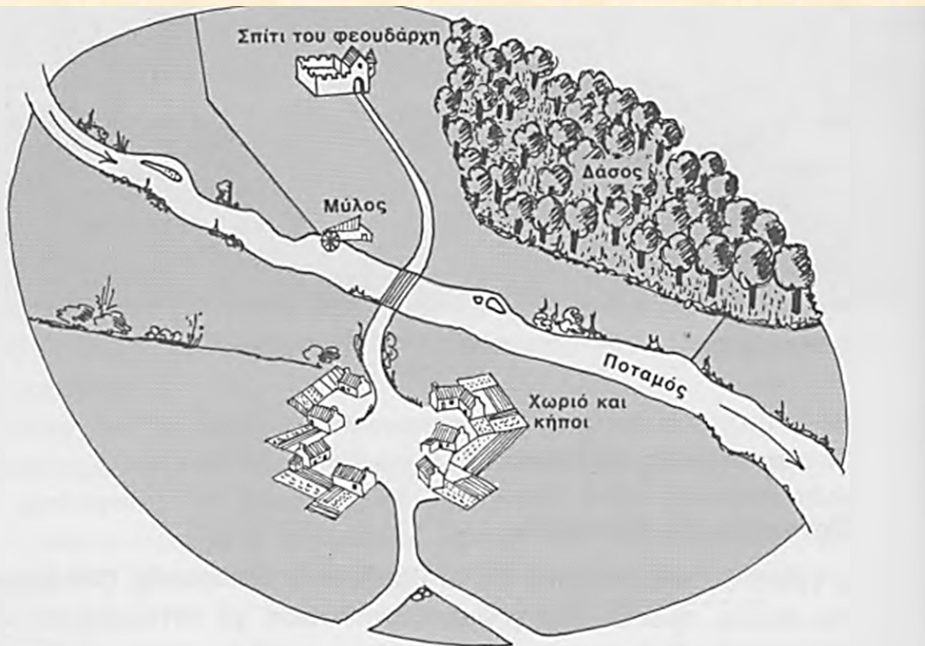
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΕΣ

ΟΙΚΟΣ - ΦΕΟΥΔΟ ←

Ανήκει στον **φεουδάρχη**:
Πύργος, γη, εργαλεία, σταύλοι
και ζώα, αποθήκες, αγρότες

→ ΜΙΚΡΑ ΚΤΗΜΑΤΑ

Ανήκουν στους **ελεύθερους γεωργούς**.
Εκτός από αυτούς, με
αγροτοκτηνοτροφικές εργασίες
ασχολούνταν οι **πάροικοι** (δεν κατείχαν
γη) και οι **δούλοι**.

Οι υποχρεώσεις των αγροτοκτηνοτρόφων

“Η κότα είναι για τους φόρους αυτής της χρονιάς. Το αυγό υπολογίζεται για αυτούς της επόμενης χρονιάς”.

Πρόσδοος σε
άμισθη υποχρεωτική εργασία (**αγγαρεία**)
Εφαρμόστηκε τους πρώτους αιώνες
της φεουδαρχίας. (Γιατί;)

Πρόσδοος σε **προϊόντα**
Εφαρμόστηκε από τον 12^ο αιώνα (Γιατί;)

Πρόσδοος σε **χρήμα**
Εφαρμόστηκε από τον 14^ο αιώνα (Γιατί;)

III. Πώς γινόταν η υπαγωγή; Το φεουδαρχικό συμβόλαιο – Συμβολικές τελετές

Φύλλο Εργασίας 3 : Οι μαθητές/τριες εργάζονται σε **ομάδες**. Το φύλλο εργασίας, **διαφορετικό για κάθε ομάδα**, περιλαμβάνει **πολλές οπτικές πηγές** και γραπτές δευτερογενείς.

Στα Φύλλα Εργασίας 3 & 4 δίνεται έμφαση:

- α) στον **οπτικό γραμματισμό** (παρατήρηση – περιγραφή εικόνας - ερμηνεία συμβόλων & συμβολικών ενεργειών),
- β) στη **βιωματικότητα** (αναπαραστάσεις διαφορετικών τελετών στην τάξη και σχετικός με τις τελετουργίες προβληματισμός [γιατί ήταν αναγκαίες τέτοιες τελετές; γίνονται σήμερα και, αν ναι, πού είναι πιο έντονες;])

Μέρος από το Φύλλο Εργασίας 3

Από το έτος 1000 τα φεουδαρχικά έθιμα [...] συγκεκριμενοποιούνται: **α) σε μια σειρά διαδικασιών** που υλοποιούν την υποτέλεια και που αποτελούν ίσως ανάμνηση παραδοσιακών τελετουργιών. Περιλαμβάνουν: για τον **υποτελή** το σφίξιμο των χεριών του **κυρίου** του (υπενθύμιση της ανάμειξης του αίματος) και γονυκλισία. Σχεδόν πάντα περιλαμβάνεται ένας ασπασμός. Αυτή είναι η παραδοσιακή **τελετή** συστάσεως ή υποτέλειας. Με όρκο στο λείψανο ενός αγίου ο υποτελής υποσχόταν πίστη στον κύριό του. Σε αντάλλαγμα αυτός προχωρούσε στην περιβολή του ανθρώπου του με ένα ευεργέτημα ή ένα φέουδο και στη συμβολική παραχώρηση μιας χούφτας χώματος ή μιας σημαίας. **β) σε αμοιβαίες υποχρεώσεις**. Σε αντάλλαγμα του ευεργετήματος και της προστασίας που από τον **κύριο**, ο **υποτελής** υπόσχεται να μην τον βλάψει και να του είναι πιστός. [...]. Ο υποτελής οφείλει επιπλέον προς τον κύριό του υπηρεσία (*servicium*), όρος γενικός που σημαίνει την υποχρέωση παρουσίας του στην αυλή του κυρίου του και στο δικαστήριό του, όπου οφείλει να δίνει τη συμβουλή του (*consilium*). Ο όρος περιλαμβάνει και τη στρατιωτική βοήθεια [...].

Ν. Καραπιδάκης, *Ιστορία της Μεσαιωνικής Ευρώπης* (5^{ος}- 11^{ος} αιώνες), Αλεξάνδρεια, Αθήνα, σ. 153

Harold Sacramentum Fecit Willelmo Duci
(Bayeux Tapestry)

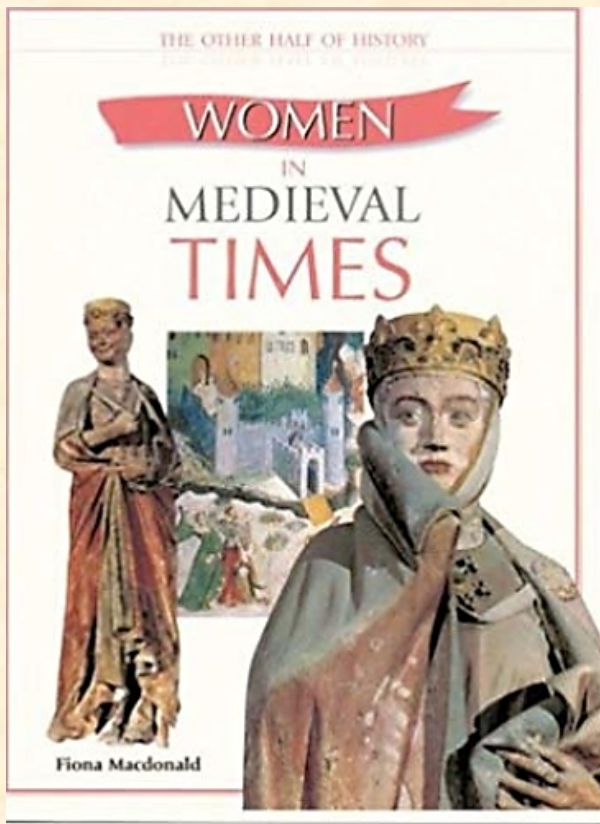
Ο μαγικός χαρακτήρας της περιβολής (αρχές 14ου αι). Χαϊδελέρη, Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη.

Κατά τη διάρκεια του 11^{ου} αιώνα αρκούσε ένας αρχαιότερος **ιππότης** να **παραδώσει** στον **ακόλουθο** ένα **ξίφος** και να τον **χτυπήσει με την παλάμη του χεριού στο πρόσωπο ή στο σβέρκο**. Περίμεναν έπειτα να καβαλήσει ο νέος ιππότης το άλογό του με τη λόγχη στο χέρι και να εφορμήσει εναντίον ενός ανδρείκελου, ή να φορέσει μια πανοπλία που κρεμόταν σ' έναν στύλο, ή να δείξει με οποιονδήποτε άλλον τρόπο την ικανότητά του ως ιππέας και δυνατός πολεμιστής. Κατά το 1150 όμως [...] ο υποψήφιος ιππότης έφερνε το ξίφος του στην **Εκκλησία**. Ο **ιερέας** το πήγαινε στο ιερό, όπου ψάλλονταν ευχές. Κατά τους κατοπινούς αιώνες η τελετή είχε εξελιχθεί. Έκοβαν τα μαλλιά του υποψήφιου ιππότη, [...] πράγμα που συμβόλιζε την αφιέρωσή του στο Θεό. Ήταν δυνατόν να του κάνουν **λουτρό** και να τον βάλουν σε κρεβάτι για να αναπαραστήσουν τον καθασμό και την ανάπαυση που απολαμβάνει ο δίκαιος στον Παράδεισο. **Τα τρία ενδύματα** που φορούσε ο υποψήφιος, ένα λευκό, ένα κόκκινο κι ένα άλλο μαύρο πάνω απ' αυτό, έδειχναν την είσοδό του σε μια κατάσταση αγνότητας, τη θέλησή του να πεθάνει για την υπόθεση του Θεού και την παραδοχή του θανάτου. Γυρίζοντας στο κάστρο έντυναν και όπλιζαν το νέο ιππότη με τελετουργικό τρόπο.

IV. Πώς διαμορφωνόταν η καθημερινή ζωή των ανθρώπων σε αυτόν τον τύπο κοινωνίας;

Φύλλο Εργασίας 4 : Οι μαθητές/τριες εργάζονται σε ομάδες. Το φύλλο εργασίας, διαφορετικό για κάθε ομάδα, περιλαμβάνει γραπτές πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές και οπτικό υλικό

Δραστηριότητα Ομάδας 1 : Μετά την πραγμάτευση των επιμέρους πηγών του Φύλλου Εργασίας οι μαθητές/τριες καλούνται να δημιουργήσουν δύο εσωτερικούς μονόλογους, μιας δούκισσας και μιας αγρότισσας.

Δραστηριότητα Ομάδας 2 : Μετά την πραγμάτευση των επιμέρους πηγών του Φύλλου Εργασίας οι μαθητές/τρις καλούνται να απαντήσουν στην εξής δραστηριότητα :

Είστε ένας νέος 18 ετών που πρόκειται αύριο να χρηστείτε ιππότης. Στο ημερολόγιό σας καταγράφετε τις αναμνήσεις σας από τα χρόνια της μαθητείας σας, διατυπώνεται τις προσδοκίες σας αλλά και τις τυχόν ανησυχίες σας για το μέλλον.

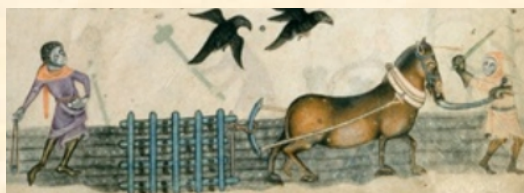
Μέρος από το Φύλλο
Εργασίας 4

P. Uccello, Η μάχη του San Romano (π. 1438)

Δραστηριότητα Ομάδας 3 μετά την πραγμάτευση των επιμέρους πηγών του Φύλλου Εργασίας οι μαθητές/τριες καλούνται να γράψουν και να αναπαραστήσουν έναν διάλογο μεταξύ πατέρα, ελεύθερου αγρότη, και του μικρού παιδιού του που του ζητά να του αγοράσει ένα ακριβούτσικο παιχνίδι.

Μέρος από το Φύλλο
Εργασίας 4

Καθώς προχωρούσα, είδα έναν άνδρα σκυμμένο στο άροτρο.

Γεμάτη τρύπες η κουκούλα της κάπας του. Τα μαλλιά του πετάγονταν απ' αυτές.

Από τα διάτρητα παπούτσια του βγαίνουν τα δάχτυλα του ποδιού του κι ακουμπούσαν στο χώμα.

Δίπλα του περπατούσε η γυναίκα του, φορώντας μια φούστα γεμάτη σχισίματα και ένα λεπτό ύφασμα για πανωφόρι, μπας και προστατευθεί απ' το κρύο.

Τα πόδια της γυμνά στον κρύο πάγο αιμορραγούσαν .

Στο βάθος του χωραφιού, μια γαβάθα. Ένα παιδί κοντά της τυλιγμένο με κουρέλια και γύρω του δυο ακόμα, γύρω στα δύο το καθένα.

Όλοι τους τραγουδούσαν τραγούδι λυπητερό. Κι έκλαιγαν θλιμμένα, θλιβερά.

Ο φτωχός άνθρωπος κάποια στιγμή αναστέναξε βαριά. Και είπε: «Παιδιά καθίστε ήσυχα».

William Langland, Piers Plowman (π. 1370-90)

Ομάδα 4 : Μετά την πραγμάτευση των επιμέρους πηγών του Φύλλου Εργασίας, οι μαθητές καλούνται να κάνουν την εξής δραστηριότητα:

«Είστε δημοσιογράφος της εποχής (τι αναχρονισμός!!). Επισκέπτεστε ένα κάστρο και παίρνετε συνέντευξη από τους κυρίους του. Σε ένα άρθρο γράφετε τις εντυπώσεις σας για τη ζωή σε αυτό. Μην ξεχάσετε να αναφερθείτε στις (ανύπαρκτες) συνθήκες υγιεινής, την ανεπαρκή θέρμανση και τους κανόνες που έπρεπε να ακολουθούν οι ευγενείς, ο κόμης και η κόμισσα!!».

Δεδομένου ότι κατά την περίοδο που προσεγγίζουμε η Εκκλησία είναι ισχυρή και ο μοναχικός βίος ακμάζει, μια ομάδα εργασίας θα μπορούσε εναλλακτικά να ασχοληθεί με αυτήν την όψη της μεσαιωνικής κοινωνίας.

Φ Ε Ο Υ Δ Α Ρ Χ Ι Α			Φ Ε Ο Υ Δ Α Ρ Χ Ι Α		
Πτώση Δυτικού Ρωμαϊκού Κράτους 476	Μεροβίγγοι 481-751	Καρολίδες 751-987	Όθων Α΄ Αυτ. Ρωμαίων (962) Ούγος Καπέτος Βασιλιάς Γαλλίας (987)	Γουλιέλμος ο Νορμανδός Βασιλιάς της Αγγλίας (1066)	

Ούγος Καπέτος
Βασιλιάς Γαλλίας (987)

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ 2

ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΦΕΟΥΔΑΡΧΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ - ΕΝΑΣ ΟΡΙΣΜΟΣ

Η έννοια της «φεουδαρχικής κοινωνίας» αφορά τις χώρες «όπου η πολιτική και κοινωνική περιουσία, καθώς και το δικαίωμα διοίκησης προϋπέθεταν **έναν τύπο εκμετάλλευσης της γης και στρατιωτική εξουσία**. Κυρίως στις χώρες της καρολίγγειας παράδοσης : **ανακτορική ευγένεια με διοικητικές αρμοδιότητες, εκτεταμένες εξουσίες μεταβιβασμένες στους κόμητες, πολλαπλασιασμός των δεσμών υποτέλειας και πίστης [...]** Όλες οι κοινωνίες ωστόσο έχουν αυτήν την εποχή μερικά χαρακτηριστικά της «φεουδαρχικής νοοτροπίας», όπως **προσωπική εξάρτηση, σχηματισμός πελατειών**, [...], ενώ ταυτόχρονα παρουσιάζουν και θεμελιώδεις διαφορές».

Ν. Καραπιδάκης, *Ιστορία της Μεσαιωνικής Δύσης (5^{ος} – 11^{ος} αι.)*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, σ. 148-149

Δραστηριότητες για το σπίτι

I. Ερωτήσεις για σκέψη:

- Ποιες αντιδράσεις είναι πιθανόν να γεννήσουν τέτοιες κοινωνικές διαφορές; Υπό ποιες προϋποθέσεις;
- Πού θα μπορούσε να οδηγήσει η φιλοδοξία ενός ισχυρού φεουδάρχη, ο οποίος θέλει να αποκτήσει ακόμα μεγαλύτερη δύναμη και πλούτο;

II. Παρακολουθήστε την κινηματογραφική ταινία Braveheart, 1995 [ή A Knight's Tale (2001) ή Robin Hood (2010)]. Ποια ιστορικά στοιχεία και ποια στοιχεία μυθοπλασίας εντοπίσατε;

ή

III. Αναζητήστε στο διαδίκτυο πληροφορίες για τη φεουδαρχία στην Ιαπωνία των Σαμουράι. Συγκρίνετέ την (ομοιότητες & διαφορές) με την αντίστοιχη ευρωπαϊκή.

Εναλλακτικά: αναζήτηση πληροφοριών για τη μεσαιωνική μουσική, αρχιτεκτονική κ.λπ. και επίδειξη στην τάξη (ppt κ.ά.)

Moritz von Schwind, The rose, 1846-48 (Alte Nationalgalerie, Berlin)

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ

ΥΓ. Τα Φύλλα Εργασίας θα τα βρείτε
στο : <http://attik.pde.sch.gr/3pekes>
και στο
<http://ppirpiris.blogspot.com/>